

أٰذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِاَنۡفُسِهِمْ ظَلَمُوا وَاِنَّ اللّٰهَ عَلٰى
 نَصْرِهِمۡ لَقَدِيرٌ (39) الَّذِيۡنَ اُخْرِجُوۡا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ
 حَقٍّ اِلَّا اَنۡ يَقُوۡلُوۡا رَبُّنَا اللّٰهُ وَ لَوْ لَا دَفَعُ اللّٰهُ النَّاسَ
 بَعْضَهُمۡ بِبَعْضٍ لَّهَدَمَتۡ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَ
 مَسَاجِدُ يُذَكَّرُ فِيهَا اِسۡمُ اللّٰهِ كَثِيۡرًا وَّ لَيَنصُرَنَّ اللّٰهُ
 مَنۡ يَنْصُرُهٗ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيۡزٌ (40) الَّذِيۡنَ اِنْ
 مَكَّنَّاهُمۡ فِى الْاَرْضِ اَقَامُوۡا الصَّلَاةَ وَ آتَوۡا الزَّكَاةَ وَ
 اَمَرُوۡا بِالْمَعۡرُوفِ وَ نَهَوۡا عَنِ الْمُنۡكَرِ وَ لِلّٰهِ عَاقِبَةُ
 الْاُمُوۡرِ (41) وَاِنَّ يَكۡذِبُوۡكَ فَقَدْ كَذَّبَتۡ قَبۡلَهُمۡ قَوۡمُ
 نُوۡحٍ وَ عَادٌ وَ ثَمُوۡدُ (42) وَ قَوۡمُ اِبۡرٰهِيۡمَ وَ قَوۡمُ لُوۡطٍ
 (43) وَ اَصۡحَابُ مَدَيۡنَ وَ كَذَّبَ مُوسٰى فَاَمۡلِيتُ
 لِلۡكَافِرِيۡنَ ثُمَّ اَخَذَتۡهُمۡ فَكَيۡفَ كَانَ نَكِيۡرٌ (44)

فَكَأَيُّنَ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَ هِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ

خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَ بِئْرٌ مُعَطَّلَةٌ وَ قَصْرٌ مَشِيدٌ

(45) أَمْ فَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ

يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى

الْأَبْصَارُ وَ لَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ

(46) وَ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَ لَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ

وَعْدَهُ وَ إِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ

(47) وَ كَأَيُّنَ مِنْ قَرْيَةٍ أُمْلَيْتُ لَهَا وَ هِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ

أَخَذْتُهَا وَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ (48)

To those against whom war is made, permission is given (to fight), because they are wronged;- and verily, Allah is most powerful for their aid;- (They are) those who have been expelled from their homes in defiance of right,- (for no cause) except that they say, "our Lord is Allah". Did not Allah check one set of people by means of another, there would surely have been pulled down monasteries, churches, synagogues, and mosques, in which

the name of Allah is commemorated in abundant measure. Allah will certainly aid those who aid his (cause);- for verily Allah is full of strength, exalted in might, (able to enforce His will). (They are) those who, if We establish them in the land, establish regular prayer and give regular charity, enjoin the right and forbid wrong: with Allah rests the end (and decision) of (all) affairs. If they disbelieve you, so did the peoples before them (with their prophets),- the People of Noah, and Ad and Thamud; those of Abraham and Lut; And the companions of the Madyan people; and Moses was rejected (in the same way). But I granted respite to the unbelievers, and (only) after that did I punish them: but how (terrible) was my rejection (of them)! How many populations have We destroyed, which were given to wrongdoing? They tumbled down on their roofs. And how many wells are lying idle and neglected, and castles lofty and well-built? Do they not travel through the land, so that their hearts (and minds) may thus learn wisdom and their ears may thus learn to hear? Truly it is not their eyes that are blind, but their hearts which are in their breasts. Yet they ask thee to hasten on the punishment! But Allah will not fail in His promise. Verily a day in the sight of thy Lord is like a thousand years of your reckoning. And to how many populations did I give respite, which were given to wrongdoing? In the end I punished them. To me is the destination (of all).

اجازت دے دی گئی اُن لوگوں کو جن کے خلاف جنگ کی جارہی ہے، کیونکہ وہ
مظلوم ہیں، اور اللہ یقیناً ان کی مدد پر قادر ہے۔ یہ وہ لوگ ہیں جو اپنے گھروں سے
ناحق نکال دیے گئے صرف اس قصور پر کہ وہ کہتے تھے "ہمارا رب اللہ ہے۔"

اگر اللہ لوگوں کو ایک دوسرے کے ذریعے دفع نہ کرتا رہے تو خافیاں اور گرجا اور معبد اور مسجدیں، جن میں اللہ کا کثرت سے نام لیا جاتا ہے، سب مسمار کر ڈالی جائیں۔ اللہ ضرور اُن لوگوں کی مدد کرے گا جو اس کی مدد کریں گے۔ اللہ بڑا طاقتور اور زبردست ہے۔ یہ وہ لوگ ہیں جنہیں اگر ہم زمین میں اقتدار بخشیں تو وہ نماز قائم کریں گے، زکوٰۃ دیں گے، نیکی کا حکم دیں گے اور برائی سے منع کریں گے۔ اور تمام معاملات کا انجام کار اللہ کے ہاتھ میں ہے۔ اے نبیؐ، اگر وہ (یعنی کفار) تمہیں جھٹلاتے ہیں تو اُن سے پہلے قوم نوحؑ اور عاد اور ثمود اور قوم ابراہیمؑ اور قوم لوطؑ اور اہل مدین بھی جھٹلا چکے ہیں اور موسیٰؑ بھی جھٹلائے جا چکے ہیں۔ ان سب منکرینِ حق کو میں نے پہلے مُلت دی، پھر پکڑ لیا۔ اب دیکھ لو کہ میری عقوبت کیسی تھی۔ کتنی ہی خطا کار بستیاں ہیں جن کو ہم نے تباہ کیا ہے اور آج وہ اپنی چھتوں پر اُلٹی پڑی ہیں، کتنے ہی کنویں بیکار اور کتنے ہی قصر کھنڈر بنے ہوئے ہیں۔ کیا یہ لوگ زمین میں چلے پھرے نہیں ہیں کہ ان کے دل سمجھنے والے اور ان کے کان سُننے والے ہوتے؟ حقیقت یہ ہے کہ آنکھیں اندھی نہیں ہوتیں مگر وہ دل اندھے ہو جاتے ہیں جو سینوں میں ہیں۔ یہ لوگ عذاب کے لیے جلدی مچا

رہے ہیں۔ اللہ ہر گز اپنے وعدے کے خلاف نہ کرے گا، مگر تیرے رب کے
 ہاں کا ایک دن تمہارے شمار کے ہزار برس کے برابر ہوا کرتا ہے۔ کتنی ہی بستیاں
 ہیں جو ظالم تھیں، میں نے پہلے ان کو مہلت دی، پھر پکڑ لیا، اور سب کو واپس تو
 میرے پاس ہی آنا ہے۔

इजाज़त दे दी गई उन लोगों को जिनके खिलाफ जंग की जा रही है,
 क्योंकि वे मज़लूम हैं, और अल्लाह यकीनन उनकी मदद पर कादिर है
 | ये वे लोग हैं जो अपने घरों से नाहक निकाल दिए गए सिर्फ़ इस
 कसूर पर कि वे कहते थे, “हमारा رب अल्लाह है |” अगर अल्लाह
 लोगों को एक-दूसरे के ज़रीए दफ़ा न करता रहे तो खानकाहें और
 जिरजा और मअबद और मसजिदें, जिनमें अल्लाह का कसरत से नाम
 लिया जाता है, सब मिसमार कर डाली जाएँ | अल्लाह ज़रूर उन लोगों
 की मदद करेगा जो उसकी मदद करेंगे | अल्लाह बड़ा ताक़तवर और
 ज़बरदस्त है | ये वे लोग हैं जिन्हें अगर हम ज़मीन में इक़तिदार
 बख़्शें तो वे नमाज़ क़याम करेंगे, ज़कात देंगे, नेकी का हुक़म देंगे और
 बुराई से मना करेंगे | और तमाम मामलात का अंजामे-कार अल्लाह के
 हाथ में है | ऐ नबी, अगर वे (यानी कुफ़ार) तुम्हें झुटलाते हैं तो उनसे
 पहले क़ौमे-नूह और आद और समूद और क़ौमे-इबराहीम और क़ौमे-
 लूत और अहले-मदयन भी झुटला चुके हैं और मूसा भी झुठलाए जा
 चुके हैं | इन सब मुनकीरीने-हक़ को मैंने पहले मुहलत दी फिर पकड़
 लिया | अब देख लो कि मेरी उक़ूबत कैसी थी | कितनी ही ख़ताकार

~~~~~

बस्तियाँ हैं जिनको हमने तबाह किया है और आज वे अपनी छतों पर उल्टी पड़ी हैं, कितने ही कुएँ बेकार और कितने ही कसूर खंडर बने हुए हैं | क्या ये लोग ज़मीन में चले-फिरे नहीं हैं कि इनके दिल समझनेवाले या इनके कान सुननेवाले होते? हकीकत यह है कि आँखें अंधी नहीं होतीं, मगर वे दिल अंधे हो जाते हैं जो सीनों में हैं | ये लोग अज़ाब के लिए जल्दी मचा रहे हैं | अल्लाह हरगिज़ अपने वादे के खिलाफ़ न करेगा, मगर तेरे रब के यहाँ का एक दिन तुम्हारे शुमार के हज़ार बरस के बराबर हुआ करता है | कितनी ही बस्तियाँ हैं जो ज़ालिम थीं, मैंने उनको पहले मुहलत दी, फिर पकड़ लिया, और सबको वापस तो मेरे ही पास आना है |